

Megjelenik a Társalkodóval minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden ízben egyegy íven. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiado tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánató példányok iránt csupan a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Hivatal- megüresülés, Éhnyomort elhárító törvények. — Országgyűlés: kerületi tanácskozások a nemzetiség ügyében, országos ülés: az urbéri örökvátságról szóló határozat meghitelesítése. Budapesti napló. Törvényhatóságok: Szepes, Szabolcs. Abaujmegyék közgyűlései.)
Külföldi (Amerika, Schweiz, Olaszország.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Bánságban a' esatádi ker. urbéri mérnöki állomás Osuczy József halála által ürességbe jött.

Éhnyomort elhárító törvények.

(Füzér a' törvénytudományból).

Láttuk, — pedig már több ízben! az éhnyomort legremítőbb alakjában, és nem ok nélkül félhetni attól, hogy az emberi nemnek e' rettentő ellensége jövő tavaszkor 's ezentul aligha nem gyakrabban meg fog jelenni köztünk. Ez indítá hazánk számos törvényhatóságait oly utasítások adására, mik szerint országgyűlési követeik e' fenyegető veszély ellen célszerű törvényeket kieszközölni ügyekezzenek.

Minden előtt, ki a' körüle történeteket éber figyelemmel kíséri, világos, hogy a' köztünk mutatkozó éhnyomornak leginkább három fő kútfeje van: 1. sz. túlnépesség; 2. sz. szeszégetés; 3. sz. gabonávali uzsoráskodás.

Lássuk azokat egyenként.

Hogy a' túlnépesség 's a' vagyontalan proletariusok szüntelen szaporodása az európai közállományokat veszélylyel fenyegeti, és ha bizonyos fokozatát eléri, mulhatlanul a' vagyontalanok résziről háborut idézend elő a' vagyonosak ellen, azt a' statusférjak mind inkább által kezdék látni és Sonnenfels boldogtalan, 's még azonkívül félre is értett állítása, ki a' népesség előmozdítását a' politikai elvek élire állítja, napról napra kevesebb pártihvet számlál. Mert hogy a' népesség közállomány egyszersmind hatalmas és boldogabb is, az csak akkor és annyiban áll, midőn és a' mennyiben egyszersmind a' népnek minden szükségei kellőleg fődötvék; ellenben, népesség jólét nélkül, nem szerencse, hanem teher a' közállományra nézve.

Azonban Magyarország, egészben véve, túlnépessé nincsen; de a' török háborúk következtében igen is túlnépessítették annak némely, kivált éjszaki terméketlenebb vidékei. Itten tehát a' feladat nem az, mint Némethon némely közállományban, hogy a' népesség fölöslegének országiból kiköltözése könnyíttessék, hanem az, hogy azon fölösleg a' túlnépessített vidékekből másokba szállíttassék, melyek még kellő népszámban szűkölködnek.

'S itt mindjárt a' p u s z t á k n a k (törvényeinkben annyiszor sürgetett) benépesítése tűnik fel, melyben a' királyi kinstár mehetne főleg jó példával előre.

De mivel a' felföldi tótok nagyon ragaszkodnak honi földjeikhez, és más melegebb éghajlat alatt fekvő, roszzabb vízzel és más élelmi szerekkel élő vidékeken nehezen acclimatizáltak, oda nem a' férjkor már elért, vagy tul is haladott embereit kell költöztetni, hanem a' serdülo nemzedéket.

Erre pedig hathatós mód lenne: a' házasságot senkinek meg nem engedni, a' ki meg nem mutathatja:

1) Vagy azt, hogy mesterséget tanult, melynek üzésével egy családot táplálhat.

2) Vagy azt, hogy születéshelyén legalább 1/4 urbéri teleknyi ingatlan földet bír, vagy szüléji halála után kétségtelenül birand; vagy:

3) Végre azt, hogy a' hazának valamely néptelenebb megyéjében lakosul, (habár mint házatlan zsellér vagy napszamos is) befogadattott 's lakását ott veendi. Így a' házassodni kívánó ifjuság önként oda fog szivarogni, a' napszamosból pedig idővel földbirtokos leend.

Azt fogják némelyek mondani, hogy kegyetlenség a' nősülést eltiltani, 's hogy illy törvény erkölestelenségre, törvénytelen gyermekek szaporodására 's f. vezetend. Ámde miért volna kegyetlenség egy fiatal, tapasztalás nélküli emberrel a' tartózkodási viszsza, mitől, ha esze volna, önként tartózkodnék? És ha egy olly törvény után néhány törvénytelen gyermekkel több születnék is, ezek száma mégis hasonlíthatatlanul kevesebb lesz azon szerencsétlen gyermekek számánál, kiket vagyontalan és munkátlan proletariusok, bár törvényes házasságban nemzenek, 's miután, szennyben, éhségben, meztelességben töltöttek néhány évet, 's koldulás által testileg lelkileg végkép megromoltak, kinos éltöket éhhalállal végzik be. — Látni kell ezt, és a' ki látja 's a' nép között él, nem fogja e' képet tulzottnak tartani. — Sokan gyárak állíthatásától reménylenek orvoslást; de ez magában

csak palliatív 's ideiglenes volna, merta' gyárrendszer természetében fekszik, hogy ezeket kevés dús gazdag gyártulajdonos önkényétől vagy bukásától tesz függökké és mivel a' gyártulajdonos érdeke mindig azt kívánja, hogy minél csekélyebb munkabért fizessen, a' concurrentia pedig a' munkabért annál alább esökkenti, mennél inkább szaporodik a' munkások osztálya, innét van, hogy a' gyári munkás vagyont ritkán vagy sohasem szerezhet, hanem csak egyik napról a' másikra él; 's így a' gyárak szaporítása végre is nem esökkenti, hanem szaporítja a' vagyontalan proletariusok számát, és nagyobbitja a' veszélyt a' helyett, hogy elhárítaná. Példa erre Anglia 's mindazon tartomány, hol a' gyárrendszer tulzóság vitetett. —

Ha ezzel összevetjük azon ellenkező rendszert, mely szerint a' kézművek nem gyárilag, hanem független és saját kére dolgozó mesterek által készíttetnek, kik szorgalmok által vagyont is szerezhetnek, és így a' proletariusi osztályból sokkal könnyebben kiemelkedhetnek, mint a' gyárakban dolgozók, utóljára is azon erdvényre jutunk, hogy:

1) Gyárakat leginkább csak ollyféle áruk előállítására üdvös létesíteni, melyek készítése nagyobb forgalmi tőkét (Betriebskapital) kíván; a' többit egyes mesterekre bizván. Ide vág a' ezéhek rendeztetési vagy eltörlötetési kérdése, (mert a' politikai igazságok nem fonalként hanem minden oldalra terjedő hálóként függnek össze) de ennek vitatása mostani feladatunk körén tul fekszik.

2) Kivánatos ugyan, hogy a' belfogyasztásra szükséges kézműveket készíttessenek, de nem annyira tanácsos a' nép élelmességét azon gyár- vagy kézművek külföldre való kivitelétől föltételezni: mert igaz marad mindig, kivált honunkban, hogy minden eszközök közül, melyekre egy közállomány jólétét és fennmaradását építheti, legbiztosabb az eke, és a' nagy költő mondása szerint: „Wohl dem Volk, das ihm vertraut!“

Az előállott és fájdalom! valószínűleg még többször beköszöntendő éhnyomor második fő kútfejének mondám: a' korlátlan szeszégetést.

Nem szándékom itt a' pálinkaivás erkölesi és diaetetikai kártékonyosságát előadni, hanem a' szeszgyáraknak csupan azon oldalát veszem szemügyre, mely szerint azt, mit a' jóltevő természet emberi eledelre szánt, nem mondom épen méregkészítésre, de minden esetre olly ital-készítésre használ, mely nélkül az emberi nem bizvást ellehetne.

Mondják, hogy ezt korlátozni annyi lenne, mint a' tulajdonjogot megsérteni. De a' polgári társaságban korlátlan jog nem létezik; minden jognak, következképp a' tulajdoni jognak gyakorlása is csak azon föltétel alatt engedtetik meg, hogy a' társaság ártalmára ne legyen. És méltán: mert miután a' közállománynak köszönhetjük minden jogaink őtalmát, mely nélkül azokat épen nem gyakorolhatnók: bizonyosan ezen őtalom viszonzásul tartozunk a' közállománynak azzal, hogy olly jog gyakorlásával hagyjunk fel, mely amannak világos ártalmára van. 'S így valamint nem szabad tulajdon házat felgyujtani, puskaport készíteni, vagy nagyobb mennyiségben házánál tartani, mérgees anyagokat, éretlen gyümölcsöt, döglött állatok húsát árulni, ólomczukros bort mérni 's tef., ugy bizonyosan nem lehet szabad a' szeszégetést korlátlanul üzni olly időben, midőn az arra fordítandó természetvények a' nép élelmére szükségesek.

Lehetetlen, hogy a' nagy szeszgyárak tulajdonosai azt át ne lássák, lehetetlen által nem látniok azt is, miszerint magokra nézve is végtelenül jobb lenne a' szeszégetésből háramló anyagi haszonnak némi részét nélkülözni, és ez által az éhnyomort megelőzni, mint akkor, midőn ez már beállott, éhenhalással küzdő jobbágyaik fölségelésére, ama hasznótán tetemesen föllümuló, és mégis sikertelen, pénzöszegeket áldozni. Miért nem hagynak hát fel illy időben a' szeszégetéssel? Azért, mert mindenikök azt mondja: Ha én felhagyok vele, csak magamat fosztom meg egy jövedelemtől, és a' közínséget még sem hárítom el, mert szomszédim mind folytatják az égetést, és így az én jövedelemem csak az ő szebeikbe foly, éhnyomorra küzdő jobbágyim pedig nyakamon maradnak.

Itten tehát egyenesen a' törvényhozás tiszte közé lépni, és egyedül tőle várható az orvoslás. Olly törvényre van t. i. szükség, mely jelentkező éhnyomor esetében, midőn ez csak az ország némely részeiben mutatkozik, az illető megyéknek, — midőn pedig általános, a' helytartó tanácsnak megadná azon jogot, hogy a' szeszégetést akár egészen eltilthassa, akár bizonyos korlátok közé szoríthassa. Hisz ez több ízben, p. o. 1817. évben már meg is történt, a' nélkül hogy a' tulajdonjog megsértése miatt feljajdultunk volna.

Mondják ugyan, hogy a' szeszégetés eltiltatása a' mezzei gazdaságra kártékonyan fog hatni, mennyiben a' nélkül a' szükséges trágyát előteremteni nem lehet. De ez balvélemény. Értekező ismert több nagyobb és kisebb gazdaságot, melyek minden szeszégetés nélkül, (mert hála istennek, még illyenek is vannak!) és még is a' legjobb sikerrel folytattanak, a' takarmánynövényeknek (Futterkräuter) természetese az amazoktól remélt trágyát bőven pótolván ki, 's még e' föltől azon megbecsülhetetlen előnnyel is bírván, hogy a' takarmánynövények, ha virítás előtt kaszáltatnak le, a' föld erejét ki nem szíják, hanem azt még javítják. Mennyi trágya vész el az által, hogy a' marha éjjel nappal szerete kalandoz a' legelőkön! Istállózás uraim! (Stallfütterung) 's trágyátok elég lesz. —

Hasonlag, mint a' szeszégetéssel, vagyunk a' g a b n á v a l i u z s o r á s k o d á s s a l i s. A' kereskedést, így szólnak sokan, akadályozni nem kell. Nem ám, rendszerinti körülmények alatt; de bezzeg szükséges rendkívüli időben. 'S ha köz tekintetből kötelezni lehet a' tőkepénzest, hogy száztól hatnál több kamatot ne vegyen, miért ne a' kereskedőt is, hogy rendkívüli inség idején bizonyos mennyiségű nyereséggel elégedjék meg?

Azonban nem kívánnék félre értetni. A' természetét, ki ön természetvénnyét eladja, kár lenne korlátozni; hadd élvezze ő a' drágaságnak reá háramló hasznát, hisz ő azt veritékével megérdemelte, 's különben is a' természetők magok egyedül drágaságot soha sem idézhetnek elő, miután azok igenigen nagy többségének mindig pénzre van szüksége, és így természetvénnyeket eladni kénytelenek levén, drágaságra nem várhatnak.

De az éhnyomort előidézhetik a' nagy gabnakereskedők vagy részvényes társaságok, kik roppant tőkével bírván, nagy mennyiségeket vásárolhatnak össze, és mivel számra csak kevesen vannak, könnyen össze is beszélhetnek, hogy gabnájokon tul nem adnak, míg csak annak ára bizonyos fokra nem hág. Illynemű emberek a' történet minden korszakában a' nép átka fekiadt, 's azok szívtelen nyereségvágyát zabolázni szükséges.

Pedig ez igen könnyű olly egyszerű törvény által, mely a' törv. hatóságokat felhatalmazná, mihelyest hogy a' gabona ára bizonyos fokot elért, az illy kereskedők által felhalmozott gabonamennyiségek lefoglalására, természetesen nem ingyen, hanem olly ár-lefizetés mellett, mely a' kereskedőnek méltányos nyereséget biztosítson. Sőt e' nyereség nagyobb legyen száztól hatnál azon oknál fogva, hogy a' kereskedő pénztel bizonytalan nyereség fejében kockáztatna.

E' törvénynek azon különös jó tulajdonsága lenne, hogy azt soha sem kellene végrehajtani, mivel már maga illy törvény létezése, annak alkalmazására elhárítana minden alkalmat. Mert a' kereskedők, látván a' gabona folyó árát a' törvényjelölte fokhoz közeledni, sietnének inkább önként tudadni felhalmozott gabonájokon, mint sem bevárnák a' megye árszabását.

De kérdés: igazságos lenne é az ollyan törvény? Észjogilag bizonyosan, mert a' suum cui que szabály megtartatnék, a' kereskedő nemcsak befektetett pénzét, hanem az illő nyereséget is megkapandván; ez tehát nem lenne más, mint bármely más kisajátítás (expropriatio), melyet a' közállomány céljára minden törvényhozás szabadnak tart, természetesen illő kárpótlás mellett. De positiv törvényink is megengedik az ugynevezett első szükségű czikke árszabását; pedig hol lehet elsőbb szükségű czikk a' gabonánál, főképp uralkodó éhnyomor idején? Fabriczy Sámuel.

Országgyűlés.

XXIX. kerületi ülés, dec. 21kén. Elnökök: Jóny Vincze (Szepes) Csúzy Pál (Zala); jegyző: Szabó Miklós; tárgy: magyar nyelv. Jóny V. elnök: Mára levén kiüzve a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában tett indítvány felletti tanácskozás, felhija szóló a' rrdeket annak tárgyalására. Szabó M. jegyző: felolvassa mult országgyűlésen a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában kelt felirási és t. javaslatot, nemkülönb az 1844: 2. czikket. A' felolvasott t. javaslat szerint ezentul a' törvényhozási, országlási, 's egyéb hivataloskodási nyelv kizárólag a' magyar leend, mint szinte a' közoktatási is; és csak Pozsega, Verőcze és Szerémme gyékre és a' tengermellékre szabatik bizonyos határidő, mellyen tul kötelezetnek csak a' magyar nyelvet kizárólag használni; Horvátországra nézve pedig csak annyiban terjesztetik ki ezen törvény, mennyiben Horvátország 's annak törvényhatóságai 's itélőszékei a' törvényhozással, kormányval 's magyarországi törvényhatóságokkal, törvény- 's más itélőszékekkel érintkezésbe jönnek.

Kossuth L. Szeremé, halmi ülésben bevégeznék ezen tárgyat; 's legcélszerűbbnek látná, ha a felírásba mind befoglaltatnának a mult országgyűlésen e tárgyban kifejtett nézetek 's követve a mondott országgyűlés példáját, általános t.javaslat készítenék, 's kivételek csak azután tétetnének; mert valamig casuisticus törvényt alkot a törvényhozás, addig a nyelv és nemzetiség dolgával tisztában nem leszünk. Szóló tehát oly felírást kíván szerkesztetni, mellyben kifejtessenek a mult kor eseményei; 's a magyar nyelv tárgyában eddig történetekért ó felségének hálás köszönet szavazassék, 's azon kegyességre nézve, miszerint ó felsége jelen országgyűlésen a magyar nyelv használatával 's hallatásával méltóztatott az ország rendeit megörvendeztetni, mondassék ki: hogy ebben a nemzet előleges sanctióját látja a még meg nem történeteknek is, 's zálogát, hogy azokat, mik még megadva nincsenek, meg fogja nyerni. Így aztán a mult országgyűlési felírat folytán fejeztessék ki ó felségének azon nemzeti közkívánat és kérés, miszerint a magyar nyelvnek közoktatási nyelvvé leendő tételében, és annak a határszélekre leendő kiterjesztésében 'sat. megegyezni méltóztatassék. Így látná szóló a felírást legcélszerűbben szerkesztendőnek, ha t. i. abba köszönet és kérés be lenne foglalva.

Farkas (Pozsega): Küldöji nevében kéri a rendeket, hogy a tót megyékre nézve az eddigi rendelkezéssel elégüljenek meg.

Jóny V. elnök: Hiszi hogy a rendek elfogadják Pestmegye követének indítványát.

Szallopék (Verőce): Kéri a törvényczikkbe betétetni, hogy a kormány köteleztessék a kir. tanodákat úgy ellátni, hogy azokban a magyar nyelv tökéletesen taníttassék. —

Bunyik (Horvátország): Miután a felolvasott törvényjavaslatban közoktatási nyelvül a magyar nyelv állítatik fel, — kéri azon intézkedést a kapcsolt részekre ki nem terjesztetni.

Bónis S. (Szabolcs): Határozott törvényt akar; azért kívánja hogy minden kivétel nélkül maradjon meg a törvényjavaslatban az általános közoktatási kifejezés.

Kubicza (Trencsény): Kívánja kimondatni, hogy a közoktatási nyelv kizárólag magyar legyen; ugyanazt akarja **Kende Zs. (Szatmár)** is. Hasonló értelemben nyilatkoztak **Szerdahelyi (Győr)** és **Zsarnay (Torna)** is.

Szabó M. jegyző: olvassa a törvényjavaslat 4ik §át melly így hangzik: „Pozsega, Verőce és Szerémvármegyék, ugyszinte a magy. tenger mellék is az ott eddig gyakorlatban volt nyelv egyedül önkeblükben és saját belügyeikbeni használhatóságán jövő 1850ik évi január 1ső napjáig meghagyatnak; melly határidőnek lefolyása után a mondott megyék, ugy a magyar tenger mellék is, kizárólag a magyar nyelvnek használására köteleztetnek.“

Osegovich M. (Horvátország): Reméli, hogy a rendek más nemzetiség irányában szem előtt fogják azt tartani, mit magok irányában követelnek. Szóló nem kíván a nemzetiség eszméjéről szónoklani, 's csak annyit mond, hogy a nemzetiség eszméjének főfogalma, magának a status eszméjének fogalma, mit tiszteletben kell tartani; 's így reméli, hogy a rendek kimélni fogják a kapcsolt részek nemzetiségét, melly törvények által van biztosítva. A horvátok fentartották nemzetiségüket a mult viharos időkben, és csak most békében van az veszélynek kitéve. Hiszi, hogy azon szent ereklyét, mellyet a barbárok hatalma sem dult fel, most a rendek nem fogják megsemmisíteni; mert azon nemzet, mellynek nemzetisége elnyomatik, a nemzetek sorából azonnal ki-töröltetik. A törvényjavaslatot illetőleg: a kapcsolt részekre nézve a rendek általános törvényt alkottak, és Horvátország megelőzte a nemzet kívánatát, mert a követek a tanácskozásban magyarul vesznek részt; de a közigazgatásra nézve egészen másképp áll a dolog. Azért kívánja, hogy e tekintetben a mult országgyűlés előtti szokás tovább is tartassék fenn; mert hivatalos életben aligha ki halvalaha a latin nyelv. A kormányali érintkezésben pedig szóló oly nyelvet kíván, mellyet a nemzetben is mindenki megért. A magyar törvényhozás a hivatalos nyelvet soha sem határozta meg; 's ha most behozatnék hivatalos nyelvül a magyar nyelv: a kapcsolt részek municipális jogaiba avatkoznának a rendek. Szóló kéri a rendeket, hogy a magyar nyelv iránt rendelkező törvény kizárólag csak Magyarországra terjesztessék ki; mert ha a törvényjavaslat ó felsége által ugy helybenhagyatnék, a kapcsolt részek nemzetisége fölött egy föllyonással töretnék el a páloza. Egyébiránt szóló minden oly intézkedéseknek, mellyek a kapcsolt részek jogait sértenék, — ellenmond. — **Szallopék (Verőce)** Pestmegye követének indítványát csak úgy érti, hogy a törvény kizárólag egyedül Magyarországra terjesztessék ki.

Bónis S. (Szabolcs) illetlennek tartja, hogy épen azon megyék akadályozzák a törvényjavaslat fölötti tanácskozás befejezését, mellyek Magyarországhoz tartoznak.

Smaich (Buccari). Ha a törvényjavaslatban érintett

magyar tengerpart alatt Buccari nem értetik, úgy megegyezik a szerkezetben.

Priviczér (Fiume). Oly törvényeket kíván alkotni, mellyek létesíthetők. Küldöji, mint a magyar szent korona tagjai kívánják a magyar nyelvet előmozdítani, mit behizonyítottak az által is, hogy a piaristák főnökével értekeztek már, hogy küldjön Fiumébe egyedet a magyar nyelv tanítására; de ha a magyar nyelv a közigazgatásban használatra szoríttatnék, annak sikere a kivihetlenségen megtöri, mert nem tudják a nyelvet a hivatalnokok 's nem az ügyvédek, 's más osztálybeliek még kevésbbé, és így lehetetlen hogy a szerződéseket 's más okleveleket magyarul szerkeszték. Ismétli szóló, hogy küldöji ugyan elfogadják a törvényt, mert kötelesek, de figyelmeztetik a rendeket annak kivihetlenségére. — **Pozsega város követe** a t.javaslatban álló „Pozsega, Verőce és Szerém megyék“ nevezet helyett Szlavonia országot kíván tétetni. **Kossuth L. Hol van a törvény, melly azon megyéket Szlavoniának nevezi? De nevezett város köv. csak állította, hogy Szlavoniának kell lenni, mert azon megyék Szlavonia kiegészítő részei. Továbbá mond**

Kossuth L. Tüzenek ki a rendek hat esztendő határidőül, mellyen túl köteleztessenek a tengerpartiak a magyar nyelvet kizárólag használni, 's ez szolgájon fumei barátnak is buzdításul a magyar nyelv tanulására; és aztán jövő évben majd meglátjuk, hogy szükséges é másképen intézkedni. — **Smaich (Buccari). A szerkezetben nem magyar tengerpartot, hanem csak fumei kerületet kíván említetni. **Osegovich M. (Horvátország).** Szlavonia nevezet gyakran 's több helyen fordul elő az országgyűlési irományokban, 's az 1745: 5. czikkben alsó Szlavonia alatt csak azon három vármegye értetik. 1836ban is az országgyűlésen a rendek előző szlavoniai megyéket említték mindig, 's csak midőn ó felsége a bánsági megyéket névszerint kívánta megnevezni, akkor terjesztették ki a rendek a névszerinti elnevezést ezen három vármegyére is.**

Károlyi (Pestváros). A fumei kapitány egyszerűsmind buccarii kapitány 's azon kerületek együtt teszik a magyar tenger melléket. Tettek ugyan már ellenvetéseket az ellen, 's azt állították, hogy Buccari Horvátországhoz tartozik, de az ellenkező eléggé megmutattott. 'S így Buccari követének kérelme alaptalan.

Bónis S. (Szabolcs). Nem ismeri el azon jogát Horvátország követének, hogy itt aquirálgasson. Utóljára még azt mondaná követ ur, hogy Magyarország tartozik Horvátországhoz, 's nem Horvátország Magyarországhoz.

Sebestyén G. (Veszprém). A nyelvre nézve nem kívánna semmi kivételt tenni, mert az illetők azon idő alatt, míg a latin nyelvet tanulják, megtanulhatják a magyar nyelvet is. Nyugodjék a holt latin nyelv békével 's uralkodjék a szép magyar nyelv.

Taróczy K. (Nyitra). Horvátország előbb csatoltatott Magyarországhoz, mint Tótország, 's Tótország csak később csatoltatott nem Horvátországhoz, hanem Magyarországhoz; 's így csak annyi joga van Horvátországnak Tótországhoz, mint Erdélyhez. Szóló időt ad a tengerpartnak, mint Pestmegye követe.

Dubravay (Szerém). Pártolja Horvátország követének nézeteit, 's a három vármegyét kiegészítő részeknek kívánja nevezeteni.

Smaich (Buccari). Állítja, hogy Buccari Horvátországhoz tartozik, mint az megírva van Mária Terézia privilegiumában is; 's magyar tengerpartnak csak azért nevezetik, mert a magyar korona alatt van, 's mint nevezetik Triest is ausztriai tengerpartnak.

Osegovich M. (Horvátország.) Törvényekből igyekszik megmutatni, hogy a tengerpart Horvátországhoz tartozik. Távol van tőle — ugymond — új adquisitiokat formálni 's csak annyit követel, mennyit a törvény ad. Szinte igyekszik törvényekből megmutatni, hogy Pozsega, Verőce és Szerém megyék alsó Szlavonia nevezet alatt fordulnak elő.

Bernáth Zs. (Ung): Méltányosnak tartja időt adni a tengerpartnak. A Szlavonia nevezettel ábrándozókra nézve megjegyzi: hogy alig van valami türelmet kísértőbb, mint ezen szó Slavia, mellyet az illetők oly folyton pengetnek ajkaikon; holott magok sem tudják, hol van az a Slavia. Minap szóló barátságos körben kérdé, hogy Zágráb hova tartozik, 's egyik azt mondá: Slavoniához, másik hogy Slavoniához és Horvátországhoz. Szóló szégyellne azon törvényre támaszkodni, melly által a protestansok Horvátországból kizárattak. Szerinte Horvátország nem ország, hanem csak részecske. Felhija tehát az illető urakat, hogy illyenmü ábrándozásokkal 's követelésekkel ne akadályozzák a tanácskozást.

Kossuth L. Szinte felszólítja a horvát és a három megyeheli követeket, hogy ezen időben, midőn eredményt akarunk, ne ingereljük a tanácskozást. Kereskedési szempontból szerinte is meg kell maradni a tengerparton a nyelvnek; azonban a közigazgatást illetőleg a hat esztendő kívánja kiterjesztetni, mint fenebb mondá.

Priviczér (Fiume): Fiumét Horvátországhoz tartozónak soha el nem ismeri, 's az illyenmü követelések ellen ovást tesz.

Jóny V. elnök: Pest módosításával elfogadtatik a szakasz. —

Osegovich M. (Horvátország): Látná, hogy legjobb szándéka félreértetik, 's hivatalos kötelességének teljesítése rosz akaratnak magyaráztatik: nem szól, hanem minden Horvátországot illető végzésnek, melly t. i. annak jogait sértené, ellenmond.

Kende Zs. (Szatmár): Küldöji nevében követeli, hogy a pénzverőházak hozassanak az országba vissza.

Csautz (Nagybánya város): Szinte a pénzverőházak visszahozatalát kívánja.

Simon (Soprony): Az ausztriai hatóságokkal levelezés 's más hivatalos érintkezésekre nézve a reciprocitas elvét kívánja kimondatni, 's indítványozza, miszerint ennek eszközölésére ó felsége kéressék meg, hogy jövő évben azonhatóságok ne a latin nyelvet használják, mellyet épen oly kevésbé értenek mint a magyart. Helyesléssel fogadtatott. —

Elnök: Ezen indítvány bele jön a felírásba, mint-szinte a törvényjavaslat 8ik §ba.

Kossuth L.: Ugy hiszi, hogy a jegyző föltevén az üzenetet és törvényjavaslatot, az kinyomassék, hogy aztán holnap a szerkezet fölött tanácskozhassanak a rendek. — Ezen észrevétel elfogadtatott, 's az ülés országossá változott által. —

Tizenhatszadik országos ülés a t. kk. és rr. n. dec. 21kén. Tárgy: üzenete a rendeknek az urbéri örökvaltság tárgyában.

Zarka J. kir. személynök: Az örökvaltság tárgyában üzenet levén mainap jelen ülésre tanácskozási tárgyalás kitéve, méltóztatassanak a t. kk. és rr. hozzá szólni. Ó méltóságának volna észrevétele az utolsó szakaszra, — hanem reméli, hogy nehézsége a szerkezet által is elfogaszlatni.

Pál (Soprony): Hogy a hajlam annál inkább terjesztessék az örökvaltság iránt, küldöji a megváltást akarják; de oly községeknek kívánják azon jogot megadni, mellyek a magyar nyelvet értik. A dézmát is megváltani akarják. Mi az üzenet utolsó szakaszát illeti, azt tökéletesen kihagyatni kívánna; mert az örökvaltság eszméje nem foroghat más javak fölött, mint mellyek urbérrel összekötve vannak. Szóló hiszi, hogy a rendek mindent mellőzni fognak, mi akadályt tehetne az örökvaltságnak. Az örökvaltság bizonyos fajta kisajátításnak; — már pedig nem örömet sajátítja ki magát senki vagyonából.

Justh (Turóc): Küldöji ugy vannak meggyőződve, hogy csak akkor lehet a megváltást eszközölni, ha a helység özszeresen akarja. Azért a 3. sz. hoz még azt szeretné ragasztani, hogy midőn a helységek akarják a megváltást, a földesur köteleztessék abba beléegyezni; 's kötelező minden esetre csak akkor legyen a megváltás, ha az illető helység beléegyezik. Egyébiránt az utolsó szakaszt, mint véleménye szerint nem ide tartozót, kihagyatni kéri.

Olgay T. (Pozsony): Nem jó, sőt veszedelmes az üzenet utolsó pontja, mert azon viszonyok contractuson alapulnak. Azért az utolsó szakaszt kihagyatni kéri.

Zomboresevi (Szabadka): A középkor maradványai közül legveszedelmesebb a legkárosabb az urbéri viszony. Az örökvaltság szükségességét nem mutogatja, az már téve jelen országgyűlés és a kir. előadások által; csak kötelességét teljesíti, midőn az örökvaltságot igénybe vétetni kéri. Örülünk ezen pillanatnak, hogy a törvényhozás akkint akar intézkedni, miszerint a hűbéri viszonyok tökéletesen megszűnjének. Az álladalom érzi ezen feladat nagyszerűségét. Ohajtanászóló, hogy a status a váltságoszveg elfogadásával segítse elő az ügyet; de ha ezt el nem éri, pártolja az üzenetet egész terjedelmében.

Tóth Lőrincz (Breznbánya). A városok ugyan nem birnak itt döntő szavazattal, de hogy eszme legyen letéve ezen tárgy iránt a naplóban a városok részéről is, föl szólal. Az örökvaltság eszméje ezelőtt néhány évvel zendülésnek ismértetett; holott az most mindenki által fölkaroltatott. Szóló mint városi 's így democraticus követ (néhány város követei zúgnak) kimondja, hogy a szerkezetben kimondott t. l. j. v. tökélete skárpótlás nem váltság; mert micsoda jótétemény történik a jobbágygal, ha ez az urbéri vagyonnak egész tökéletét tartozik lefizetni. Főntartván ezen szempontból megjegyzéseit a tárgyalás idejére, a tökéletes; kárpótlás helyett, méltányost akar. — **Breznbánya 2k követe** követtársának ezen nyilvánítását magáévá nem teszi.

Az utolsó szakasz kihagyására szavaztak: Szerém, Tolna, Veszprém, Árva, Nyitra, Vas, Szatmár, Zólyom, Mosony, Esztergom, Torontál, Ugocsa, Sáros, Szepes, Liptó, Ung, Bács, Zemplén, Torna, Bereg, Hont, Csongrád, Győr és Baranya vármegyék, továbbá Horvátország 's a pozsonyi káptalan és Jászkerület követe. — Többien az utolsó szakasz meghagyása mellett szólottak.

Bónis (Szabolcs). A' mennyiben az utolsó szakasz az én indítványom folytán keletkezett, szükségesnek tartom azt még egyszer megmagyarázni. Az én indítványom értelme az: hogy azon lakosok, kik betelepített földeken laknak, azon belsőséget, melyet vérukkal oly rég óltalmaznak, megváltassák. Mi magyarok fölhozzuk, hogy vérről szerzettük e' hazát; de eszünkbe nem jut, hogy mennyi idő óta védi a' jobbagy azt's annak föllogására nekünk érzelmünk sincs. Itt még magáról az elvről szó sincs, sem a' viszonyok megszüntetéséről, mint némelyek mondák, hanem a' szabályozásról. A' választvány e' tárgyban javaslatot készít, 's ha akarjuk, elfogadjuk, 's ha akarjuk, nem.

Szontagh P. (Libethánya). Kívánja, hogy ne egy szabaditassék föl a' föld, hogy egy két derangirozott földesur erszényének mindig út legyen a' megtelésre. A' „tökéletesen” szót kihagyatni kéri a' szerkezetből, 's csak ezen szót „kártalanítás” kívánja megtartatni. Szóla tudja, hogy a' kié a' hatalom és az ország, azok határoznak; de figyelmezteti a' t. rendeket, hogy ne méltóztassanak fillérezni, mert csak a' nép örök.

Bónis (Szabolcs). Látván hogy szerkezetbe szótt indítványa itt megbukik, föntartja ezen tárgynak kerületi ülésben külön előhozását.

Személynök. Az utolsó szakasz kihagyására szavazott a' t. rendek többsége. — Ezután szakaszonként olvastatván föl az üzenet, abban semmi változtatás nem történt, kivéve, hogy abból az utolsó szavak kitöröltek.

A' most kimondott végzés következtében az üzenet következőleg hangzik: „A' kk. és rr. a' k. k. előadások 6ik pontja által is fölhivatra — törekvésük egyik főfeladatának tekintik: hogy a' fenálló, de többé sem az illető felekre nézve nem kívánatos, sem a' közállomány érdekével egybehangzóba nem hozható urbéri viszonyokból a' kibontakozás — a' földesurak tökéletes kármentesítésével — hová-hamarabb eszközöltsék.

Mint hogy pedig eddigi tapasztalás szerint — az örökösöltséget a' földesúr beléegyezésétől föltételező — 1840. 7dik t. c. engedélyezése a' kívánt sikerre nem vezetett; — de egyébként a' k. k. előadások 6ik pontja is oda mutat, hogy e' részben a' fenálló engedélyező törvényvel hathatós intézkedések kívánatnak.

Ezeknél fogva a' kk. és rr. ohajtják: hogy valamint egy részről a' földesurak tökéletes kármentesítését biztositatják, úgy más részről az urbéri tartozásoktól és szolgálatoktól megváltás a' földesúr beléegyezésétől fölfüggesztve továbbá ne maradjon.

Ugyanazért ó es. k. Főherczegségét teljes tisztelettel kéri — a' m. főrendeket pedig szíves hazafini bizodalommal felszólítják, hogy a' főnebbi elvet előlegesen elfogadják, és annak életbe léptetése iránt — a' szükséges részletes törvényjavaslatok elkészítésére — megbízandó országos választvány kiküldetésében megegyezni, — és ez uton a' két tábla közötti egyetértésnek a' részletek iránt is könnyebben leendő eszközölésére segédkezetek nyújtani méltóztassanak.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Boldog új esztendő. — Őseinkről sok örömhöz szokás maradt reánk, melyeket egész tisztelettel megünnepelt a' család, hogy az egyhangu mindennapiság unalma ne ölje meg a' kedélyt. — E szokásokat azonban a' finnyás divat nagyán száműzte, — álltván helyette olyakat, melyek csillogók ugyan, de a' feszelen kedv előderítésére koránsem hivatják. Keleti czafrangos nép vagyunk, ezt kiabálák füleinkbe szüntelen 's hogy ne legyünk czafrangosak: kitagadták velünk a' szertartásos szokásokat, ki a' családias ünnepeket, ültetvén helyettük politikai lakomákat nyilvánosan, — melyekben több ugyan a' zaj és szenevél, de koránsem oly élvezetek, mint valának a' kedélyes házi szokások ünnepei. — Az ősi szokások egyike volt az új esztéi üdvözlés, és szegényt mint divatnyűgőt most már megváltják néhány fillérel az alamizsnálkodás rovására. Azelőtt pedig újvi ajándékot is kaptak az illetők 's a' valódi koldust sem kergették el az ajtóból, mint mai napság az új eszt. üdvözlés váltásá ürügye alatt szokásba jött. Korunkban tehát az új esztendőt tisztelési öltönyben, mint tolakodó koldust, száműzendővé kárhoztatják; — pedig ő mai napság is oly szívesen látandó lehetne, mint volt egykoron, 's mint jelenleg is az az egyszerűbbek asztalánál, — hol vendégül marasztalják, ifju reményeivel vidítgatván viszonzásul a' család romlatlan tagját. Es ki ne szeretné az új esztendőt? már csak azért is, mert új, és pitvara minden életütségnek. Hisz az ember maig a' legparányibb újsgót örömmel öleli föl, míg a' legkellemesb óságra is csak hideg hivatalos arczot ölt; — kivéve néhány marczona óságbuvárt, kik magukat a' jelentől elszigetelvény, némi keserny óromet csupán abban találják, minek penész-szaga van, mit az idő mohával belepelt, min értelmetlen jelek bujdosznak, kísértő szellemül — elüldözvén a' lelket a' jelen élvétől, visszamatatva a' multha, hol a' sötétben alig pislog egy kis mécs-sugár. Legyen meg ki nekinek az ő izlése szerint: csak tölünk ne tagadják meg, hogy legalább olvasóinknak boldog új esztendőt kívánjunk. — Új esztendőben a' kívánatokhoz ígéretek is toldanak: de mi most az egyszer mitsem ígérünk — elégnek tartván a' boldogság kivánatát. Vagy követelhet e' még ennél is többet valaki, midőn egész életi törekvése ez egyetlen szóban foglaltatik? — Inkább még azt kívánhatná, hogy jegyezzük ki az utat, melyen a' boldogság ez új esztendőben elérhető. Méltányos e' kívánat, ha erőnk meg nem haladná. Legfőleg annyt tehetnénk e' részben, hogy előszámláljunk, — miképen keressük mi — mint külön egyediség a' boldogságot? Erre csak tagadó választ adhatunk, miképen kerüljük mindazt, mi a' jó kedélyt megzavarhatná. Például: fényes ígéretekre nem építünk soha, mert számadásunkban kijátszatni nem akarunk; elhíresztelt nagylelkűséghez nem folyamodunk, mert a' csalódást keserü falatnak tartjuk; az egyedi hitelt kivevük, mert a' tapasztalás többnyire üres levegőnek tanúsítja azt; a' czéges éretyben nem bizunk, mert rejtett bokorban leljük az illetlen ibolyát; Budára nem eszünk szűkségtelenül, mert a' gorombaságot igen urias táplá-

nak hiszünk, — mit közönséges gyomor nem könnyen emészt meg; a' lánchid gyors épülését nem tagadjuk, mert érette megtámadhatnánk; a' békét nem keressük, és a' harcot nem kerüljük, mert így örökké vidámak lehetünk, el sem unjuk magunkat, ki sem fáradunk az élet bajaiban; a' Noththe. terbe nem megyünk, mert mai napság az egészség igen drága vagyon; a' rekedt énekesnők betegségeit nem háborgatjuk, mert egy harmadik privát kedvtelését rontanók meg; 'sat.

Ezeket megtartva, illetőleg kerülve megközelíteni véljük a' boldogságot. Am kisérte meg valaki tisztelt olvasóink közül: 's talán nem egyedül kívánatban nyerte meg a' boldog új esztendőt.

Színészeink pozsonyi vándorlása mégis csak elmarad talán, mint véli a' hivatalos lap is. Jobb is, ha szépen itthon csücsülnek, mert még valaki nagyon is megbánhatná a' dolgot. Ki legyen ezen valaki? mára bizzuk az elhatározást.

A' könyvkiadó-társulat csakugyan megalakult: tisztviselőit megválasztá, sőt alkalmasint földadata létesítéséhez is látott már. Még most róla egyebet nem mondhatnánk, mint a' escesemőrl szokás, hogy nagy férfiú is válhatik belőle, de meg igen kiesiny is lehet. —

Hogyan készülnek a' házi urak Pesten? napokban szemtanúi valánk. A' vevőt elvezetik hivatalosan a' megvett házhoz, előlérik a' kapukulcsot, összecsofítják a' zselléreket — és jelenlétükben kezébe nyújtják a' kulcsot, melyet az alázatosan süveglő házmaster nagy sanyarun néz — míg végre az új házi ur mint legjobb kezébe viszaadja a' házmaster ségésébe — följosgositva őt a' két garasos adók további szedésére; — megtagadás esetében pedig legalább morgásra, ha nem gorombaságra is, melyhez előképül veheti magát a' zsellérszarolás évnegyed elején. ☹

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

Szabolcsi tisztújítás. T. szerkesztő ur! Mióta Magyarország fenáll, soha egy megyének sem vala oly fényes és népes tisztújítása, mint Szabolcsnak 1847ik dec. 16kán. Még követválasztási tudósításomban megírtam, hogy ugyan csak a' követválasztás napján egyik párt, melyet féligmeddig nem adózó és conservatívnek lehetne talán czímezni, Péchy Lászlót és Kállay Ödönt tüzte ki alispánokul 's e' pártnak, meglehet daczára, ugyanaz nap egy ellenpárt, bizonyosan ellenzéki és haladó alakult, mely Kállay Miklóst és Somossy Ignácot karolta fel, ama fejr, ez pedig vörös tollal jelölvén meg magát; 's én ugyanakkor megírtam, hogy tisztújításunk zivataros leendő. A' megye tisztviselői azt hívták, hogy mint követválasztáskor nem, most sem fog ellenpárt alakulni, jök eleve kezelt fogtak egymással (négyet vagy ötöt kivéve) 's ezek képezék a' fejr tollas párt talpkövét. E' részben özpontosult Szabolcsnak nyers ereje, ellenben a' verestollaspárt megyénk urí rendével és értelmiségével dicsekvék; mindkét párt összes erejét feszítte meg, a' fejr tollaspárt azért, mert tudta, hogy hatalmas és gazdag párttal van ügye, mely mellett az intelligencia is harczolt, — a' vöröstollas párt pedig azért, — mert jól érezte, hogy a' tisztviselői kart, — mely hivatalánál fogva nagy hatással bír a' köznemességre, néhez kivetni a' nyeregből. A' korteskedés szinte dühösséggé vált; volt példa, hogy némely szolgabíró a' zene előtt utcákon végig tánczolt korteseivel; hallatszott panasz, hogy némely bíró vasra veretvén néhány nemes embert, azokat csak akkor bocsátotta el kezeség mellett, midőn a' fejr tollas párt részére állottak; mindenütt lakomák tartattak 's 40—50 ezüstpíjával vásárolták a' kortesek darabját: aszszonyok állottak a' kortes-csapatok élire. A' két párt összes költsége pénz, élelem 's egyébben iszonyu összegekre rug. —

Felviradt dec. 16ka. Nagykállónak terét, mely körülbelül 500 lépés hosszú és 60l széles, egy sorkatonaság lóháton ketté választotta, a' megyeház előtti részt a' vörös, a' ref. templom mellett pedig a' fejr tollasok foglalták el. Ember emberen állott 's még sem fért el a' nép e' nagy téren, de beljebb az utcákba is nyomult. Nyolczvanhat, szebbnél szebb zászló lobogott a' sokaság fölött különféle föliratokkal. Tíz óra tájban a' katonaság mind a' két pártot körül fogta, hogy senkinek sem ki sem be nem lehetett mennie, megkezdették a' szavazás két helyen; a' vöröstollasok ben a' megyeházban, a' fejr tollasok pedig a' ref. templom kerítésében. Első pillanatra meg lehetett tudni, hogy a' fejr párt kisebbségben van, részint mert gyermektől hemzsegett, részint pedig mert fele adózó paraszt vala. — A' vörös párt részére 3535 golyó vala készítve, a' fejr részére ugyanannyi. Néhány óra mulva a' vöröseknek a' golyók elfogytak 's újra vétettek elő, de alig lett belé egy óra, már a' megyeház udvara annyira megtelt, hogy a' szavazatszedő küldöttség nem mozdulhatott. Ekkor a' vöröstollasok közé egy sor lovasság állítottatt 's azok, kik még nem szavaztak, balra rekesztettek, azok pedig, kik már szavaztak, jobbra bocsátattak a' megyeházból 's így az üres udvarba eresztettek a' még nem szavazottak, hogy aztán kifelé menve, egyenkint szavazzanak. Igen ám, de ezek ismét nem fértek az udvarba és sokan szavazat nélkül künn maradtak. Most volt ideje a' lopásnak. Igen nagy gond fordítottat arra, hogy azok, kik az udvarból kijöttek 's e' szerint már egyszer szavaztak, azok közé ne keveredjenek, kik bemenendők valának 's még nem szavaztak, mit igen bajosan lehetett megakadályoztatni, mert valának olyanok, kik a' lovak hasa alatt átbujván, még egyszer szavazni törekedtek. Mulattató volt nézni a' kortesvezéreket, kik egyik kezökben huszast tartván 's a' másik-

kal intőleg hivogatván, teli torokkal kiabáltak „ne merj átjönni, nem szabad, ott maradj 'stb.” Ez alkalommal a' vörös párt csábilhatott vagy 150 embert. A' vöröspártnak mennyi embere lehetett, kitetszik ebből: a' golyók egyszer egészen elfogytak, ez tesz 3535 embert; azon ur, ki a' szavaza okat szedte, maga megvallotta jelenlétében, hogy ezen fölül, míg a' megyeház udvara első ízben megtelt, az ujonnan kizsedett golyókból legalább egyezret lökött a' ládába, midőn tehát a' megye udvara első ízben megtelt, ben volt 4535 személy, igen ám, de kiürülvén az udvar, másodsor is megtelt az annyira, hogy sok ember künn maradt 's e' szerint a' vöröstollasok száma 9070 emberre rugott, legalább kétségszeme nem lehet hozni, hogy 8000et mindenesetre meghaladott.

Azonban a' vörös pártnak igen kevés politikája volt, mert megengedte, hogy a' fejr tollasok helyen szavazzanak (t. i. a' ref. templom kerítésében), mely tudniillik egyes- egyes öszszeköttelésben volt a' leendő másod alispánnak és Kállay Ákosnak, egyik főkortesnek házaival, minek természetes következtése az lett, hogy a' már egyszer szavazottak átugrálván a' kerítést, sőt a' tulsó oldalon szabadon kimenvén, említett urak házainak udvarán által ismét a' tömeg köze keveredtek 's e' szerint ó kemék keringőt tánczoltak. Ezt ugyan a' vörösek csakhamar észrevették 's panaszt tettek főisp. helyettes ó nagyságánál, minek következtében említett urak házainak kapujai örökkel megrakattak. Hja! de mikor az embernek kapzajja szorul, akkor találékony az esze. Az örök csakhamar meg lőnek vesztegetve 's hetvenen — nyolczvanonként eszszak vissza a' tömegbe a' már szavazott kortesek, szóval a' fejr tollasok délutáni 5 órákor csak annyian voltak a' téren mint reggel, ámbár folyvást szavaztak. E' miatt a' vörös párt iszonyu lármára és rivalgásra fakadt, 's főisp. helyettes ur személyesen tón vizsgálatot. A' roppant család kisült, volt, ki a' küldöttség előtt megvallotta, hogy ötször szavazott, de volt, ki tizszer is szavazott. Az ingerültség magas fokra hágott, a' vörösknél azért, mert kijátszattak, a' fejr tollasnál azért, mert rajta kaptak, minek következtében főisp. helyettes ur a' tisztújítást fölfüggesztette 's kétezer embernél több szavazat nélkül oszlott el a' vörös részen. Főlöleges megemlítem, hogy a' fejr részen késő este csak annyi szavazandó volt, mint reggel. Az mindig circulált, mint a' malomkerék. A' fölfüggesztés által mindenesetre annyit nyert a' fejr párt, hogy bukása kissé továbbra halasztatott; mindenesetre jó politikája volt e' pártnak, mert neki csak azon kívánása volt, hogy a' tisztújítás fölfüggesztessék. De a' fejr tollasok vörös részen is tudtak jól dolgozni, mert e' megyének egy tiszteletbeli tiszt ügyésze és a' nyiregházi hadnagyi széknek egy ülnöke kifogáson kívüli tanuk arra, hogy a' szavazatok szedő ur nem leghelyesebben hánya ládába a' golyókat 's két, három ember is elment mellette a' nélkül, hogy golyót lökött volna befelé köteleessége szerint 's midőne' miatt az említett tiszt ügyész fölszóla, azt kérdé tőle egy tan. ur, hogy „ki fog ellenörködni a' küldöttség irányában?” — A' bizonyost megirandom, midőn ezen két tanu hit alatt ki fog hallgattatni, bár ne bizonyodnék be, mert az említett ur, köztiszteletben álló egyed. — A' két párt összes ereje 12, — 14 ezer emberre rugott, illyszámu tömeg még mindeddig egy tisztújításon sem jelent meg. —

Dec. 17én reggel a' kortesnép szétoszlott, nagy bozuban hagyván a' fejr tollas vezéreket. 11 órákor a' megye udvarán közgyűlés tartatván egyedül az urí rend volt jelen 's e' sok ember között 4, 5 fejr tollasnál több nem vala látható. Midőn Kállay Miklós és Somossy Ignác urak megjelentek, léghasító éljenzések hallattak; megjelent Péchy is 's egy hang sem éljenzete meg! Itt a' demonstratio! A' közgyűlés csak pár percig tartott, főisp. helyettes ur egyszerűen tudatta, hogy a' felingerült kedélyek miatt kénytelen volt a' tisztújítást boldogabb időre halasztani. Ez alkalommal az eddigi tisztikart ismét megerősítette. — A' fejr tollas párt igen kiürítette erszényét, ezen urak ugy vélekedtek, hogy „aut Caesar, aut nihil. — Bank!” a' kártya szétosztatott 's mi lett a' schlager helyett? „Apré” „kártyát keverni 's még egyszer Bank” megegyeszer korteskedni! Hja, drága világ van ma, a' jó egék csakugyan gondoskodnak a' szegény nemes kortesről, lesz ismét ennie és innia. Utisztújítás határnapja még nincs tudatva. — Hogy e' tisztújítás néhány ember életébe is került, azt magában is érthetni. B — M.

Szepesmegyei közgyűlés. Lőcsén dec. 19kén 1847. Rendkívüli közgyűlésünk, melyet Görgey Arnold elnököl másod alispán ur dec. 15kén velős beszéddel nyitott meg, szokás szerint a' kisgyűlések jegyzőkönyvei meghitelesítésével kezdetett meg. Itt azon pont némi vitára nyújtott alkalmat, melyben a' kisgyűlés a' rabok eddig divatozott élelmészési módját módosította, t. i. a' főorvos azon jelentése fonáln, mely szerint a' rabok közt elhatalmazott hagymáz (50 rab közül ez idén 25 meghalt) mind a' börtönök szük létének, mind főkép annak tulajdonítandó, hogy a' rabok a' nekik naponként kész pénzben kifizettetni szokott 12. v. krajczárt nem egészséges eledelre, hanem pálinkára 's tef. fordítják, az alispán indítványára a' kisgyűlés a' beteg ra-

bok számára ispotályt fogadott, az egészségesek száma pedig közösen fözetett 's azokat szalmazsákokkal látta el. A' czél üdvös sőt szükségeslétét a' rr. általánosan elismerték, csak az iránt emeltett szó, hogy a' kisgyűlés hatalmában nincs az illy változás behozása 's az arra szükséges költségek kirendelése, — 's az egész új rendszer czélszerűsége 's létesíthetősége ellen is keletkeztek némi kétségek. Végre az egész tárgy újabb meghányatása választványra bízott, az új rendszer mindazáltal ideiglen megállapított. —

Ez után országgyűlési követek tudósításra kerülvén a' sor, az ellenzék élénken kelt a' követek azon tette ellen, hogy, az országgyűlési hírlap iránti üzenet ellen szavaztak 's csakugyan határozattá vált, hogy ha az üzenet 's ahoz kapcsolt tjavaslat a' főrendektől visszakerülend, miután az anyautasítással ellenkezésben nincsen, mellette szavazzanak. —

Következett a' k. kir. előadások 's ezek kapcsában az országgyűlési utasítások kidolgozására kiküldött megyei választvány jelentésének felolvasatása, melynek fonalán fens. főhg István ország nádorához üdvözlő, ó. es. k. felségéhez pedig köszönő felirat fog intézteni olly hozzáadásal, hogy a' k. kir. előadásokban egyszersmind kezességét látjuk annak, hogy ő felsége a' nemzet azon kívánságát is teljesítendő, melyek eddigelé a' k. előadásokban megérintve nincsenek. — Egyébiránt ezen k. előadásokon 's azokhoz mellékel tjavaslatokon igen könnyeden sikamlottunk keresztül, azok tárgyalatását akkorra halasztván, midőn majd a' kerület 's illetőleg orsz. választványok munkálai velünk közöltetni fognak. A' katonai élelmezésre nézve mindazáltal már most kimondjuk azon elvet, hogy az e' ezim alatt fizetendő egy milliót, nem a' házi hanem a' hadi adóhoz tartozandónak tekintjük. — Az örökváltságra nézve elfogadjuk ugyan a' kényszerítő törvényt, de úgy, hogy viszonyos legyen, azaz, a' földesur is kényszeríthesse jobbágyát megváltásra olly formán, hogy ha ennek pénze nem volna, földjeinek egy részét oda engedni tartozzék. Ezt föltevén egyes jobbágyok is válthassák ki magokat, ha pedig ezen eszme az országgyűlésen pártoltatást nem nyerne, akkor csak az egész községek, vagy közbirtokságokban egy birtokosnak valamennyi jobbágyai válthassák meg magokat, nem pedig egyesek, nehogy a' vagyonosabbak megváltása után épen csak a' tehetetlenek maradjanak a' földesur nyakán. — A' kereskedelmi viszonyok, közlekedési eszközök 's országos pénztár tárgyalatása akkorra halasztott, midőn az országgyűlési követek mindezekről bővebb adatokat fognak közleni. — A' részek visszakapcsolatását tárgyzó t. cikkeket azzal kívánjuk megtoldatni, hogy az unitariások Magyarországra is befogadtassanak 's a' protestánsok házassági ügyeinek elíteltetésére az 1791-26. már megígért consistoriumok állíttassanak fel. — A' büntető t. könyvre nézve elváratik a' kerületi választvány munkálata. — Azon összevet, melyet a' k. kincstár az országos pénztárnak előlegezett, a' só felemelt árából kívánjuk megtéríttetni.

Ezek után szőnyegre került az országgy. válaszfelirat 's kérdés tétel: mire szavazzanak e' megye követei, ha ez a' forr. táblájától visszakerülend? Hoszszu és heves volt a' vita, mely végre csak szavazás utján döntetett el. Az ellenzék a' válaszfeliratot azon alakban pártolta, mint az a' kerületi ülésben el lón fogadva 's csak egy szavazati többség által üttetett el ezen kívánságától. A' többség t. i. azon módosítást fogadta el, hogy ámbár Szepesmegye némelyekben azok közül, mik a' válaszfeliratban sérelmekül említettek, sérelmet most sem lát, mivel mindazáltal azok az ország nagy részében aggodalmat gerjesztettek, ó fels. atyáskodó kegyelmétől reményli azok ellávitatását.

Az országgy. jelentések bevezetvén, következtek a' törvényhatóságok levelezései, melyek közül: pártoltatást nyert a' Hajdukerületé, melyben t. i. az rendeztetését sürgeti, — a' gróf Erdődy családé Erdődy János grófnak a' varasdi főispánságtól elmozdítatása iránt; Sopronymegye a' tébolyodottak háza és orvosi rendőség iránt. A' kerületi választványok munkálatainak velünk közöltetéséig elhalasztattak: Zágráb sérelmei 's Veszprémmegye indítványa az országgy. hallgatóság rakonezatlansága ellen. —

Az anyautasítás által már megelőzöttek vagy eldön-

öltnek tekintett Besztercebánya és Soprony város felszólítása a' sz. k. városok országgy. szavazata iránt; Soprony v. gy. az adó és nemesi felkelés dolgában; a' bányapolgárság a' bányatörvénykönyv szentesítésére 's az izraelitáké az emancipációra nézve.

Szóba jött ezek után azon számadások megvizsgálása, melyek a' magurai szükölködők számára harmadévi országgy. szerte szedett felebaráti adakozásokat tárgyzák, de mivel az illető választvány többféle akadályok miatt munkáját be nem végezhette, annak befejeztetése jövő közgyűlésig sürgetve hagyatott meg.

Az idei terméstről beadott szolgálói jelentésekből kitétszvé, hogy jövő tavaszra ismét beállandó éhnyomortól félni. Nádor ó fens. utján ó. es. k. felségétől segedelem fog kéretni 's egyszersmind a' földesurak az alispán által segedelemnyújtásra felszólítani. — Azok nevei, kik az inségkeskedők felségellésükre kivett megyei segedelemet mindaddig le nem rótták, a' hozott határozat szerint közgyűlésen felolvasatandók lévén, ezen felolvasás azon remény fejében, hogy addig tartozásaiknak eleget teendnek, jövő közgyűlésre halasztott.

Gyűlés utolsó napján felvétel az országgy. választvány jelentése, mely a' gyűlés első napján a' rabok élelmeztetése tárgyában ki volt küldve, kapcsolatban azon más, már régebbi választvány jelentésével, mely a' börtönök jobb elrendeztetése 's a' hozzá tartozó személyzet utasítása végett még ez előtt két évvel kiküldetett. Mind két jelentés fonalán a' börtönök tágitatása iránt több üdvös rendelkezést, az élelmezésre nézve pedig határozattá lón, hogy a' közös konyha tovább is fentartassék azon esetre, ha az élelmi szerek kiszolgáltatására árlejtés utján alkalmas egyed találtatik, ellenző esetre a' régi mód vissza fog állíttatni, mely szerint t. i. minden rab naponként 15 váltó krajczárt kész pénzben fog kapni. — Az utolsó tartománybíztosi számtétel azon, az inség idején valóban bámulandó eredményt mutatja, hogy e' megye adozói az utolsó fél évben nemcsak az egész tartozást hanem még hátralétek levonására 189. pítot fizettek le. — Jövő törvényeszközök martius 13-án fog tartatni. Közl Fabriczy Sámuel.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. A' mexicói congressus Queretárobán gyűlt össze, leginkább egy új elnökválasztás végett. Pena y Pena, Almonte és Herrera az elnökségi jelöltek. Santa Ana Tehuacanban volt 's egy védelemiratot készített. Hír szerint négy mexicói status Paredes monarchiai terve mellett nyilatkozott 's 18 ezernyi főt ajánlott neki. Egy más párt kívánsága állítólag, miszerint egész Mexico két nagy státusra osztva az egyesült státusokba kebleztessék. Nagyszámu amerikai haderősítések voltak uton a' főváros felé. Padre Taranta a' legelőbbkelő guerillavezér, Patterson tábornoknak állítólag békeajánlatokat tón. —

SCHWEIZ. A' szövetséggyűlés dec. 2-ai ülésében egy válaszirati javaslat fogadott el azon porosz jegyzékre, melyben Neuenburg semlegessége jóváhagyatik 's ez egy közös tanácskozási helyül jelöltetik ki a' nagyhatalmak képviselőinek. A' válaszban Poroszország avakozási joga határozottan tagadtatik 's visszautasítottatik. Hoszszab tanácskozás után a' szövetséggyűlés egy indítványt fogadott el a' hét kantonra nézve kinevezett bizottságtól következő pontokban: 1) a' külön frigyessült kantonok viseljék mindazon költséget, melyek a' szövetségre ellenállásuk folytán hárantoltak, viszokvetelésök lévén a' vétkes egyedek irányában; 2) a' hét kanton kezes egymásért; 3) dec. 20-kaig tartoznak egy millió schweizi frankot lefizetni; 4) a' szövetséggyűlés által meghatározandó maradványt szinte készpénzben bizonyos időhatárokkal fizetendik; 5) míg ezen kötelezés tart, a' katonai őrség megmarad; 6) mentesítéssel tartoznak a' sergek által tett pusztítás és házakért; 7) ez által a' szövetséggyűlési határozatok Neuenburg 's R. t. Appenzell felelősségét illetőleg, melyek hadsergi járandóságokkal elmaradtak, meg nem semmisülnek. A' szövetség összes hadi költségei oct. 25-kétől dec. 3-kaig 3163000 's a' foglalás végeig 5,011,000 frankra terjednek. Lesz a' hét kantonnak mit fizetnie!

Olvasóinkra nézve érdekes lesz tudni, mimódon jutott

Neuenburg kanton porosz lenhatóság alá. Ugyanis Neuenburg fejedelemség a' longuevillei hercegház (gróf Neuenburg örököse) birtokában volt, melynek lérlága 1694-ben kihalt; főurai a' tartománynak századok óta Chalons urak, oraniai hercegek (Orange Franciaországban) voltak. Midőn Neuenburg Máriaival 1707-ik évben a' longuevillei ház leányága is kihalt, 13 követelő jelentkezett annak urasága iránt; ezek közt III. Frigyes brandenburgi választófejedelem, mint porosz király az első. Igényeit, miket Leibnitz egy külön emlékiratban védelmezett, azon tulajdonságában, miszerint Frigyes Henrik oraniai herceg unokája 's örökostársa, alapítá. A' neuenburgi rendek mellette nyilatkoztak 's 1707-ki nov. 3-án egyhangulag fejedelmökké választák őt. Száz éves birtoklás után Poroszország Neuenburgot Napoleonnak kényszerült általengedni, ki azt Berthier marsalnak adományul ajándékozta. Az első párizsi béke következtében azonban Neuenburg ismét Poroszország alá került.

Anglia képviselője, sir Stratford Canning, dec. 9-én érkezett Bernbe 's a' szövetséggyűlési elnökkel (Och senbein) két óráig értekezvén Schweiz mostani politikai viszonyai fölött, biztosítá az elnököt, mikép ő a' britkormány részéről jelenleg, miután a' viszonyok helyzete nem kívánja, semmi jegyzéket nem adand be.

A' schweizi gyökeresediek terve a' szövetségi szerződés-átvételre illetőleg hallomás szerint következő: vára-koznak, míg az összes szövetségtagok a' szövetséggyűlésen képviseltetvék, ekkor elhatasztják a' gyűlést februárig, midőn aztán tanácskozás alá vétetik az átvizsgálás, melyhez az alatt előkészületeket tesznek. — A' szövetséggyűléshez dec. 11-én már az orosz jegyzék is megérkezett, mely az ausztriai, porosz és franciaival egyenlően hangzik.

OLASZORSZÁG. Nov. 21. 's 22-kei közti éjjel Livornóban a' közesendet egy sajnálatos esemény zavará meg. Több férfi a' legelsőbb néposztályból, kik estve nagy lármát ütöttek az utcán, egy katonával összekecczant, mely alkalommal egy káplár lördöfést kapott nyakán 's ennek következtében kevés idő múlva meghalt. A' esendzavarók közül többet elfogtak ugyan, de a' gyilkosnak nyomába nem jutottak. Midőn reggel a' nép megtudá az esetet, nagy csoportokban gyűlt össze a' börtönök előtt 's a' gyilkos kiadatását nagy zajosan sürgette 's csak nehezen sikerült a' békétlenkedők lecsillapítása és szőlylyelosztatása Nov. 24. Speziánál egy toscanai gőzös kötött ki, toscanai katonasághozva, mely csengő zene közt szállítatván ki, Pontremolimeg szállásra ment. Végtelen örömmel fogadá a' toscanai katonákat a' szardíniai népség 's hangos éljenekkel kísérelte őket a' hegyekig. Pontremoliban a' nép iszonyuan föl van ingerülve 's ház és családostal elveszni kíván inkább, mint hódolni a' modenai hatóságoknak. Főleg a' parasztek vannak olly igen elkeseredve. Ezek valának Fivizzanóban is, kik a' modenaiaknak ellenállottak, de egykét, vagyonára féltékeny várostól elárultattak. Valamennyi (!) ház, valamennyi uteza alá van ásatva. A' pontremoliat inkább levegőbe röpíttetik magokat, sem hogy modenaiakká váljanak. A' történet majd egy újabb Saragossáról szólhat. Ekép beszélnek némelyek a' szardíniai határszelen. De mit szólnak a' speziai polgárok? Otrombaság az egész történet. Mikép tarthatja lón magát Pontremoli Modena ellenében, ha komoly fordulatot vesz a' dolog? A' száz vagy kétszáz toscanai, ha valósággal már lóniök kell, nagyon is gyöngéek. Csak segítségül vagyis inkább buzdításul szolgálhatnak a' népnek, ha ennek igazi bátorsága 's akarata van ellenállani. De ki hihetné ezt! Az egész Pontremoli kerület legfőleg ezer fegyverfogható férfit állíthat ki 's ezek ugyan jó emberek, de pórok, kik esatutásban soha nem voltak. Modenai nem akar senki lenni, legkevesebb ki már toscanai volt, de ha a' pontremoli parasztek az első puska lövést hallják, fegyvereket félelemből eldobják 's négy szomszédjoknak is kiragadják övét kezéből 's tb.

Nov. 29-kei florencei hírek szerint a' modena 's toscanai seregök, egy a' két kormány közt létesült egyezség következtében a' határszéli pontoktól kissé visszavonultak a' kölcsönösen uralkodó ingerültségnél fogva könnyen származható összeközésük elkerülésére. Sőt ha jól értesülvök a' lapok, remélhetni, miszerint a' toscanai 's modenai kormányok meggyeztek a' fivizzanoi birtok megszállása miatt eredt meghasonlás békés kiegyenlítésére ó szentségét a' pápa és szardíniai királynak közbenjárókul megkéretésök iránt.

Iső szám.

3868. sz. Hirdetés.

A' felsőbányai érzéknlő (Probiierer) állomás betöltésére esőület hirdettetik ollyképen, hogy azok, kik ezen hivatalt elnyerni ohajtják, irásba foglalt folyamodványokat jövő 1848-dik esztendei január hó 20-kaig (huszadikáig) nyujtsák be, melyben életkorukat, végzett tanulványi szakjokat, eddig tett szolgálataikat, valamint mindent érdemeiket, 's ezen (felsőbányai) kerületben létező minden oldalról rokonsá-

gukat világosan fejezzék ki.

A' lényeges kellékek ezen szolgálattal körül következők:

Jó sikerrel végzett bányász-akadémiai ismértek; bebizonyított ismértek a' vegytan és érzéknlésben (Docimasie) valamint a' számvetésben, 's végre tudása a' hazában divatozó nyelveknek.

Ezen állomással öszsze van kötve a' napdijszabály 10-dik osztálya 's évi fizetés fejében - - - - - 452 ft. kancellariai pénzül - - - - - 10 -

szálláspenzül - - - - - 30 -
's végre a' beváltáshoz szükséges eszközök beszerzésére kárpótlás ezim: Istvi osztály-illetékül - - - - - 250 -
két esztendőre, mely 1847-ki october 16-tól

Ló- és szarvasmarha-árverés. A' megboldogult egri patriarka-érsek tömegéből j. 1848. Jan. 10, 11 és 12-én Egerben 38 darab résztint mén, — résztint hintós és igás lovak, ezeken kívül 19 darab ménesheli ló; továbbá ugyanakkor és ugyanott 19 darab felső ausztriai finom faj tehén, bika és bornyú, és 24 darab igás ökör; — Január 13-án és következő napokon pedig Pusztaszkizsón 20 darab szinte felső ausztriai finom fajtehén, bika és bornyú, — 83 darabból álló magyar faj fejtér gulya, és 54 darab igás ökör nyilvános árverés utján fognak eladatni. Kelt Egerben december 22-én 1844. —

Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomaik Trattner-Károlyi betőivel, uri-uteza 453 szám.

É R T E S Í T Ó.

1848.

kezdődik, 's végre ovadéki (Cautio) pénz fejében 200 ft. Kelt Nagybányán, decemb. 6-án 1847.

A' nagybányai kir. inspectoratus főhivatala által. 3-3